

MEYVELERİN DİLİNDEN NİYET VE İŞARETLER-II

Sadettin EĞRİ*

ÖZET

İnsanlar bilinen zamanlardan beri gelecekle ilgili tahminlerde bulunma ve bazı işaretlere ulaşma gayreti içerisinde olmuştur. Çeşitli kültürlerde yaygın bir şekilde örneklerini gördüğümüz bu merak ve çalışmalar, edebiyatın da ilgi alanına girmiştir. Geçmişte ve günümüzde; hoş karşılanmasa da bu tür merak ve ilgiler süregelmiştir. Akla gelebilecek pek çok madde veya metinlerle gaybî bilme isteği zengin “Tefe’ülnâme” türünü ortaya çıkarmıştır. Bu türden mensur ve manzum yüzlerce eser arasında “Hurşidnâme” adını taşıyanı; bu yorum ve işaretleri meyvelerin diliyle yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hurşidnâme, Sıdkî, tefe’ül, falnâme, kehânet.

ABSTRACT

Fortune-Telling and Signs from Fruits of Language

Mankind has ever endeavored to perform forecasts and attain some signs throughout the known history. This sort of curiosity and activity, which there are ample examples in various cultures, also falls into the area of literature. Although sometimes they are not received well, those curiosities and interests persisted. The desire to foresee future with numerous objects and texts has produced the rich Tefe’ülnâme genre. This work called Hurşidnâme discerns itself from hundreds of versed and mensur pieces of this type by performing the interpretations and signs from the mouth of fruits.

Key Words: Hurşidnâme, Sıdkî, fortune-telling, fruits of language.

---

* Yard. Doç. Dr; Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

Vişne:

Gider göñlüñ evinden úil úÀlini
Saña **úartal** diye her dürlü óÀlini

Vişne, Hz. Ali (r.a) beraberliğinden şu bilgiler doğar : Bu fal sahibinin çocuğunun olması bekleniyorsa, kısa sürede bu gerçekleşecektir. Mal ve mülk isteği Allah tarafından yerine getirilecektir. Fal sahibinin bu dua ve istekleri için sürekli Allah'ı zikretmesi tavsiye edilmektedir. Çünkü zenginlik ve mutluluk onu bulacaktır.

Ey fÀl ıssı işit úavl-i uâyli
Saña idem ki ol úÀl-i Resyli
Bu niyyet ki ulu geldi be-àÀyet
Zihî devlet zihî 'izzet sa'Àdet
Eger mÀl-ı kemÀl ise muúarrer
Naâib ide saña úısmet muúadder
Daòı maóbÿb [u] ma'sÿú ne kim var
MurÀdıñı vire ol Òayy-ı áaffÀr
Eger olunmaú ola bunda fikri
MüdÀm ardınca ola úıla õikri
Kim evlense ùoàar andan oàul úız
Ne kim maúâyd olur óÀãıl olur tiz
Úaçan kim iresün òevú u áafÀya
áalavÀt vir Muóammed MuãùafÀ'ya

*

Dut:

Melÿl olma göñül yÀr luúfun eyler
Saña óÀl diliyle **serçe** söyler

Rı-Mirrih-Dut-Serçe-Ceyran-Hüseyin (r.a) altılısından melalet ortaya çıkar. Fakat fal sahibinin dostları mutlu, düşmanları perişan olacaktır. Arzuladığı kişiye kavuşacak, her türlü kaygıdan kurtulacaktır. Mal ile mülk isteklerine kavuşup, saadetli bir hayat sürecektir.

Ey fÀl ıssı beri ùutàıl úulaauñ
Diyem saña işit ãolıla áaauñ
Ki zirÀ fÀl-ı teberrÀdur bu cÀna
Bu niyyet ki mu'azzez geldi saña
Sefer ise yüri sen itme ihmÀl
Senüñdür fetó [ü] nuâret 'izz [ü] iúbÀl

Daòı maóbÿb senüñle ola hem-zÀd
Saña düşmenlik iden ola berbÀd
Eger àÀ'ib varısa àam yime sen
Geliserdür úaribÀ àaà esen
Ánuñ yüzın göricek şÀd olasın
Bi-küllı úayàudan ÀzÀd olasın
Eger mülk [ü] maúÀm ise bu niyyet
Müyesserdür sa'Àdet ki sa'Àdet
O dem kim irelüm öevú u áafÀya
TaóıyyÀt eyleye levm-i MuãùafÀ'ya

*

Öıyar:

Eger óÀlden öaber bilmek dilerseñ
Varup **bayúuşu** bul gülmek dilerseñ

Hıyarın dilinden ise şu mesaj ve tahminler Yusuf (a.s) vasıtasıyla dökülür: Tıpkı Yusuf (a.s)'un hayat hikayesinde geçenler gibi bu fal sahibi de, devlet ve ikbale kavuşacaktır. İşin sonunda gülüp, mutlu olmak istiyorsan, Allah'ın lütfuna uzan. Bütün dostlar elele verip, her türlü işinde muvaffak olan fal sahibinin etrafında toplanırlar.

EyÀ fÀl ıssı gel diñle bu bÀbı
Saña rÿşen virem úoàrı cevÀbı
Bu niyyetde geliser fÀl-ı Yÿsuf
İşit imdi ne seyler fÀl-ı Yÿsuf
Şu deñlü luùf idüpdür faøl-ı RaómÀn
İrişmez hiç Ànuñ óaddine pÀyÀn
Senüñ her dürlü işüñ fetó olupdur
Daòı devlet-i sa'Àdet yüz úutupdur
SitÀruñ sa'd-ı ekberdür irişdi
Gelüp maóbÿb [u] ma'sÿú el virişdi
Ki her ne işleriseñ ola maúbÿl
Ne yire 'azm iderseñ açıla yol
Veli diñle sözüm ey yüzi mÀhi
Her işiñde müdÀm yÀrı ilÀhi
Úaçan kim iresün öevú u áafÀya
áalavÀt vir Muóammed MuãùafÀ'ya

*

Baúla :

`AyÀn itme äaúın sırrıñı gülden
Var imdi **ördek**i úaçırma gölden

Bakla ise fal açan kişi hakkındaki diyeceklerine Hızr (a.s)'ı tercüman eder. Düşmanları çok olan bu şahsın niyetinde saadet bulunmamaktadır. Kalbi sıkıntılı, kaygılı ve talihi karanlıklar içerisindedir. Pek çok niyeti olan fal sahibinin bundan vazgeçmesi önerilirken, sabır tavsiye edilir.

Ey fÀl ıssı işit nedür delÀlet
Ki hiç yoúdur bu niyyetde sa`Àdet
Úalupdur ùÀli`üñ öulmet içinde
Görinen budurur niyyet içinde
Veli düşmenlerüñ çoúdur óaöer úıl
Yazup dil baàı kendüñde getür úıl
Daòı úalbüñ olupdur key úatı dÀr
Yoàundur niyyetüñ terk eyle ey yÀr
Muóaaãal gel ferÀaat úıl bu işi
ÒudÀ nÀôırdurur bilür her işi
Eger äabr ile olursa bu niyyet
Gelüp şÀdi araya gide zaómet
äabr äuyıyla söyündür bu nÀrı
Ümiddür Óaú ãoñunda úıla yÀri
O dem kim iresün öevú u äafÀya
äalavÀt vir Muóammed MuãuafÀ'ya

*

Úavun :

Yine giydüñ başuña gevheri tÀc
Úulaú ùut gör ne söyler saña **úarrÀc**

Kavun ile tarrâcın özelliklerini birleştiren falnâme sahibi, Hasan (r.a) ile son sözünü söyler. Fal sahibi şayet bir alışveriş yapmayı düşünüyorsa ve bu tahakkuk ederse, o bu işten çok kârlı çıkacaktır. Eğer isteği ve beklentisi bir sevgili ise, o da olacaktır. Sana kasd eden bir düşmanın var ise, onun sonu hüsrân olacaktır. Yolculuk senin için mübarek kılınmış ve altın-gümüş gibi zenginlikler sana sunulmuştur.

Ey fÀl ıssı işit sen bu kelÀmı

Saña şeró ideyüm bir bir temÀmı
Ki zirÀ kevkebüñdür "Sa'd-ı Ekber"
Ùoàisar başuña şems-i münevver
Eger almaú ya áatmaúsa kişi
Ma'îşet çou ola işle bu işi
Sefer ise mübÀrekdür bürÀder
Eliñe çou giriser sim hem zer
Eger maóbýb ise niyyet ey 'Àşıú
Müyesserdür merÀmıña muùÀbíú
Gelüp mihmÀnuñ olısar dil-i ÀrÀm
Çalınup çeng ü def devr eyleye cÀm
Bu ouãýáada saña úaãd ide düşmen
Senüñdür fetó [ü] nuãret àam yime sen
Úaçan kim iresün öevú u áafÀya
áalavÀt vir Muóammed MuãuafÀ'ya

*

Úarpuz :

Senüñle devlet olısar muúÀbil
Òaber vire saña murà-ı **ebÀbil**

Karpuz ile İskender (a.s) birlikteliği, niyet tutan kişinin her türlü muradının yerine geleceği müjdesi ile başlar. Yeryüzünün her kesimi onun seferi için bahtlı va açıktır. Hiç bilmediği yerlerden kendisine lutuf ve keremler isabet edecektir. Ömrü uzun olacak bu zatın tevekkül içerisinde olması da öğütlenmektedir.

Saña diñle irüşdi ulu devlet
Ne úutlu fÀluña geldi düşdi niyyet
Saña Óau devleti erzÀni úıldı
MurÀduñ maúãýduñ hep cümle virdi
Eger niyyet sefer ise revÀn ol
Saña meftýó olupdur áaàla ãol
Daòı istedüğüñ gire eliñe
Ucundan düşmenüñ baàrı deline
áaybdan áanmaduàüñ yerden ey cÀn
Ôuhýr ide gele her dürlü iósÀn
Eger maóbýb ise oldı müyesser

Sa`Adetlü olısar saña rehber
Tevekkül ol iresün sen mur`Ada
Vücÿduñ äaà ola `ömrüñ ziy`Ade
Úaçan kim iresün öevú u äaf`Aya
äalav`At vir Muóammed Muã`uaf`A'ya

*

Kiraz:

Bu yolda olmaú isterseñ mu`allim
Yüri **üÿüi** saña eyleye ta`lim

Kiraz-Harun (a.s) beraberliğinden şu tahmin ve tavsiye çıkar: Kişi eğer hasta ve derdine şifa arıyorsa, sekiz gün içerisinde sağlığına kavuşacaktır. Allah'ın yardımı daima yanında olan bu kişi, eline toprak alsın, altına dönüştürür. Yani geleceği parlak ve kısmeti açıktır. Eğer onun arzusu sevdiğine kavuşmak ise, o da gerçekleşecektir. Ayrıca bir ulu kişiden kendisine hayırlar erişecektir. Şayet düşmanları varsa, onlardan uzak durması önerilir. Muradına erişen fal sahibinin ihlâs sûresini okuması tenbihlenir.

Ey f`Al ıssı sözüm diñle be-`a`yet
Öud`Avend'üñ saña úıldı `in`Ayet
Eliñe üopraú alsañ altın oldu
Óasÿduñ aaladı hem dost güldü
Eger maóbyb [u] ma`şÿúsa mur`Aduñ
äaf`Alar süresin hem çıúa aduñ
Veli óaste var ise zaómeti var
Sekiz günü geçürse äıóóati var
Daóı bir uludan óayr irişür bil
Veli düşmen tarafından óaóer úıl
Veli cüz'ice zaómet var yaúında
Mel`Alet çekme hiç `Anuñ óaúúında
Mur`Adıña irişdire ol All`Ah
Úaçan kim óuuyasın "Úul hüve'll`Ah"
Úaçan kim iresün öevú u äaf`Aya
äalav`At vir Muóammed Muã`uaf`A'ya

*

Kesd`Ane:

Òıy`Anet itme äaúın gözle emri

Varup diñle ne söyler saña **úumrı**

Zekeriyya (a.s)'a kadar yönlendirilen niyet sahibi, kumru ve kestane rehberliğinde aşağıdaki bilgilere ulaşır: Eğri yolda ve hıyanet içerisinde olan fal sahibinin; doğru yola yönelip, Allah'a sürekli hamd edip, arzu ettiği işlere el atması, gayret göstermesi tavsiye edilir. İyilik murat eden kişi, mutlaka maksuduna erişecektir. Gelecek zamanda birileriyle görüşmesi sonucunda onun için hayırlı kapılar açılacaktır.

Ey fÀl ıssı işitgil niyyetüñden
Saña luuf eyledi Óaú 'izzetinden
Sa'Àdet bÀbını itdi küşÀde
Daòı vaâl eyledi seni murÀda
Bu niyyetde ne kim vardur murÀduñ
Çıúa dünyÀda eylik ile aduñ
Saña hem vÀcib oldı şükr idesin
Úoyup egri yolu ùoàrı gidesin
Velì bir àÀ'ibe irişesin sen
Ánuñla bilişüp görishesin sen
Saña andan çou eylikler irişe
Ki her ne isteriseñ el virişe
Ki maúãýdıñı óÀãıl ide AllÀh
Diyesün dÀ'imÀ "El-óamdü li'llÀh"
Úaçan kim iresün òevú u äafÀya
äalavÀt vir Muóammed MuãuafÀ'ya

*

Úoz (Ceviz) :

Hüner-mend ol yüri ma'nÀyiletten
Saúsaàandur seni menzile ileten

Ceviz ise bu niyete giren kimseyi saksığan yoluyla Salih (a.s)'a sevk eder. Ceviz ve Salih Peygamber birlikteliğinden muştular ve huzur dolu günler vaat edilir. Her şeyi şüphesiz Allah bilir ama, zevk kapısı niyet sahibine açılmış ve sağlık dolu günlerin haberi verilmiştir. Bir devlet kapısından da nasibini alacak olan fal sahibi, sevdikleriyle buluşup, muradına ermiştir.

ŞehÀ diñle yine òýb geldi fÀluñ
MübÀrekdür sevünmek oldı óÀlüñ
Şükr úıl saña devlet irüşdi
Gelüp yÀrüñ senüñ ile görüşdi

Bu yıl ãaàliú selÀmetlikdür añla
Úulaà ur fÀluña lir laóôa diñle
Açıldı öevú úapusı ùapuña bil
Yüz urup ÖÀliú'e her dem şükr úıl
Bir ulu kişinüñ úatında maúãýd
Varısa óÀãıl ide Ànı ma'býd
Daòı bir devlet evcinden vefÀlar
Bu yolda çou sürisersüñ ãafÀlar
MurÀduña irüben şÀd olasun
Úamu düşmenlerüñden dÀd alasun
Budur sözüm oñat diñle müselleme
Cemî'in Óaú bilür AllÀhü a'lem
Úaçan kim iresün öevú u ãafÀya
aalavÀt vir Muóammed MuãùafÀ'ya

*

Fındıú:

İşit imdi sözüm ey yüzi mÀhî
Arayup bulasın zÀà-ı siyÀhı

Tereddüt içerisinde hayatını sürdüren niyet sahibi, fındık sayesinde karakarga ve Şuayb (a.s)'ın tavsiyelerine kulak tutmalıdır. Kişinin niyeti ticaret ise, tavsiye edilir. Şayet bir yolculuğa çıkmayı düşünüyorsa, bu seferi Allah mübarek kılmıştır. İster kadın, isterse erkek olsun falında bu noktayı yakalayan kişiler dünyada isteklerine kavuşacaklardır.

Ey fÀl ıssı bu fÀluñda saña bil
Direm ben óÀlüñi sen istimÀ' úıl
ZirÀ fÀl àÀyet öýb geldi
Ola mı olmaya mı dime imdi
Yüri var ÖÀliú'a şükr eyle dÀ'im
Girer maúãýduñ ele olma nÀ'im
Eger niyyet sefer úılmaúsa ey cÀn
Yüri Ànı mübÀrek úıldı RaómÀn
Eger almaú eger ãatmaúsa maúãýd
Bu maúãýduñda baòtuñ oldu mes'ýd
Daòı berÀber devletlü kişinüñ
Gerek erkek gerekse bir dişinüñ

Görüp eylüklerini şÀd olusun
ámıla àuããadan ÀzÀd olusun
Úaçan kim iresün öevú u ãafÀya
äalavÀt vir Muóammed MuãuafÀ'ya

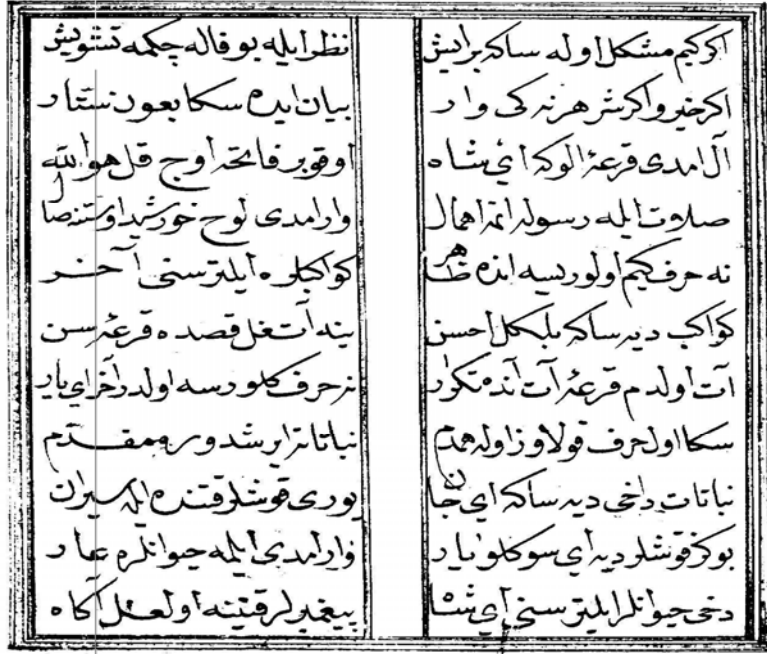
*

Fısdıú:

Budur bil bu cevÀbuñ çoà azı

Balıúçıldan su'Àl it gör rÀzi

Sırların temsilcileri fıstık ve balıkçıl kuşu, İsâ (a.s)'ın mucize ve özelliklerine münasip bir söyleme tanıklık eder. Sağlık, selamet, müjde, vuslat, huzur, dosta yakın olma, düşmandan halas olma... gibi güzel hasletleri toplar. Tutması gereken tek tavsiye; kimsenin sırlarını ifşa etmemesidir.

İşit imdi yine fÀluñda ey cÀn
Direm şeró birle saña cümle ÀsÀn
Çü geldi àÀyetiyle öyb fÀluñ
BeşÀretdür sevünmek oldı óÀlüñ

Ki äaaliú hem selÀmetlik irüşdi
Ne ki maúãýduñ ise el virüşdi (B.41)
Eger maóbyb [u] ma`şýudan äorarsañ
MurÀdıña irişürsen görürsüñ
Daòı alurısañ úulluúcı var al
Saña furãat virüpdür `izz [ü] iúbÀl
Dili baàlana düşmenler ola kör
Daòı dýstlar arasında ola öyr
Evet kimseye sırrıñ dime zinhÀr
Dilerseñ úılmayasın Àhla zÀr
Úaçan kim iresün öevú u äafÀya
äalavÀt vir Muóammed MuãùafÀ'ya

*

Öarnýb (Keçiboynuzu) :

áurýr itme müşevveşdür bu `Àlem
Üveyik diye ne yazdıysa úalem

Keçiboynuzu, Üzeyr (a.s)'m diliyle şöyle der: Bu alem gururlanılacak bir yer değildir. Zira bu dünya zıtlıklar üzerine bina edilmiş ve oldukça da karışıktır. Gülbahçesi nasıl bir gerçekse, onun dikenini de gerçekçidir. Dostlarla birlikte düşmanlar da bu alemin realitesidir. Kaderden kaçmak mümkün değildir. Sadaka vermek pek çok musibeti engelleyecektir. Bütün bunlara rağmen niyet sahibinin müşkil işleri kolaylaşacaktır.

BeşÀretdür eyÀ fÀl ıssı añla
Her ne söylerisem Ànı diñle
Sa`Àdet úapusu açıldı bilgil
ÒudÀ ÀsÀn ide her neyse müşkil
MurÀduñ ma`şýú ise diñle beni
äaún Ànuñ saña geçmeye fendi
Ki úanda gül açılrsa biledür öÀr
Ne yirde yÀr olursa bile aàyÀr
Ve illÀ her ne kim emr itdi taúdir
Áña hiç çÀre úılmaz fikr-i tedbir
Velikin dÀ'imÀ sen ey úarındaş
Taãadduú itmegi úıl saña yoldaş
Seni maúãýduña irgüre AllÀh

Úaçan kim óuuyasın "Úul hüve'llÀh"

O dem kim iresün öevú u äafÀya

äalavÀt vir Muóammed MuãùafÀ'ya

*

Döngel:

Gice gündüz yüri öikr it ÖudÀ'yı

Öorus saña işitdire äadÀyı

Döngel, horoz marifetiyle Yakub (a.s)'ın vasfına uygun tavsiyeleri sıralarken; dalalekten, sapkınlıktan, ye'sten de uzak durulmasını önerir. Haramdan kaçınılmasını, kemal ehli gibi helalle yaşamasını diler. Sağlık bulmayı isteyen fal sahibinin perhiz yapması istenir.

Ey fÀl ıssı işit imdi beyÀnı

Nedür bu niyyetüñ 'ayÀnı

Eger maóbýb eger mÀl ola fikrüñ

Müyesserdür ÖudÀ'ya eyle şükrüñ

Daõı ol perdeye dilerseñ

Ta'accübde úaluben diş bilerseñ

Daõı meyl eyleme düşmÀna zinhÀr

Ánuñ úatlusuz ise uyma ey yÀr

Seni ıêlÀl ider sen aña uyma

Bu iävÀyı äaún sem'üne úoyma

ÓarÀma el uzatma aña ey yÀr

ÓelÀlüñ äayrı görmez kÀmil insÀn

Yüri imdi bu işde eyle perhiz

Vücýdıña øarar gelmeye hergiz

Úaçan kim iresün öevú u äafÀya

äalavÀt vir Muóammed MuãùafÀ'ya

*

BÀdem:

Gelür başuña ne emr itdiyse taúdir

Saña hüdhüd ne ise ide taúrır

Badem ile hüdhüd Danyal Peygamber'in diliyle niyet sahiplerini ciddi bir şekilde uyarır. Allah ne emr eyledi ise, o vuku bulacaktır. Fakat bütün bunlara rağmen bu zatın hasetliği bırakması, kimseye taş atmaması, kötü arzu ve fikirlerden uzaklaşması, tevbe etmesi söylenir. Zira Allah için

gizli kapaklı hiçbir şey yoktur. O her şeyi bilir ve halisane bir şekilde yakaranları affeder.

Ey fÀl ıssı nedür diñle sözüm bil
Gel imdi fÀluña bir dem naôar úl
Bu niyyet menfa'atsızdur ey kişi
'Abd-i Rabbî ma'Ànî işleme işi
Yaramazdur bu endişe gel itme
Óased idüp kimesneye taş atma
Daòı tevbe idüben úl münÀcÀt
Ki ÀsÀndur anuñ úatında óÀcÀt
Yoúdur hiç ÓudÀ úatında maòfi
Muóavveldür ki taóvil ola luúfı
Taøarru' úl teàÀfúl itme ey yÀr
Ki her maúäyduñı luúf ide áaffÀr
Ümidüñ kesme kim ÚÀdir'dür AllÀh
Didi "LÀ taúnuuÿ min-raómeti'llÀh"
Úaçan kim iresün öevú u äafÀya
äalavÀt vir Muóammed MuãüafÀ'ya

*

Noòud:

ÓudÀ'ya yaraşur dünyÀda teklik
äaún redd itme ne söylerse keklik

Sevk tablosunda isimlerini gördüğümüz meyve, harf ve canlılar, Hz. Muhammed (a.s)'ın mübarek varlığına uygun tahminlerde bulunurlar. Hidayet kapısı açılmış, muradına ermiş, sevdiklerine kavuşmuş alış verişinide başarıyı yakalamış, seferi mübarek kılınmış bir niyet erbabı profili çizilir.

İşitgil fÀluñı ey öÿş nihÀdi
HidÀyet bÀbın açdı saña HÀdi
Ne niyyet úllduñ ise seni ol Óaú
MurÀdıña irişdire muóauúau
Daòı maóbÿb-ı meràÿbsa ol ÀgÀh
Müyesser úlla Ànı saña AllÀh
Eger almaú eger äatmaú ey Àdem
Bu işi işleme kim ola mübhem
Olupdur bu işüñ çün kim ziyÀnı

`AyÀn itdüm saña bilgil bu nihÀnı
Sefer ise eger var úılma cehri
Dilerseñ ser-te-ser berr ile baóri
Bu işüñde senüñ òavf [ü] òaùir you
Olısardur saña hem fÀ'ide çou
Úaçan kim iresün òevú u ãafÀya
äalavÀt vir Muóammed MuãùafÀ'ya

*

Muz:

İçüp cÀmı mükemmel eyle keyfi
Seni da'vet ider meclise **seyfi**

Muz ise yapısına ve lezzetine uygun tahmin ve tavsiyelerde bulunurken, bunu İbrahim (a.s)'ın diliyle söyler. Devlet tacı ve izzet o kişi içindir. Her türlü ihsan ve zevk ona sunulmuştur. Mutluluk ve ferahlık o niyet sahibinin yoldaşdır.

Ey fÀl ıssı bil imdi saña müjde
Şükürler úıl ÒudÀ'ya eyle secde
Gelüp úondı başuña tÀc-ı devlet
Bulasın daòı niçe dürlü 'izzet
Daòı itdüğini bulısarsın
MurÀdıña Àòir irisersin
Velì bir devlet ıssından bil ey cÀn
İriserdür saña çou dürlü iósÀn
Naôar ide saña ol Óayy-ı yÀri
Müyesser eyleye bir öyb nigÀrı
Sevinüp şÀd olasın hem ferÀaat
Ki şimdengerü çou ola ferÀóat
Var imdi ÒÀliú'a şükr eyle úardaş
Ki olduñ devletiyle rind-i úallÀş
O dem kim iresün òevú u ãafÀya
äalavÀt vir Muóammed MuãùafÀ'ya

*

Gügüm (Erik benzeri meyve):

Esürge ey kerem kÀnı gedÀyı
Ne söylerse gözet sen **atmacayı**

İsmail Peygamber, güğüm ve atmacanın sevk ettiği kişiye sabır, metanet ve şükür tavsiye eder. Zira acele ile yapılan işlerin neticesinde fal sahibinin üzüntü ve kederi sözkonusudur. Dostalara canı ve başı feda kılacak bir ruha sahip olması öğütlenen kişinin müşkül işlerinin de zamanla hallolacağı müjdesi verilmektedir.

Ey fÀl ıssı bu niyyetden òaber al
Eyüsine naðar úıl yetlúsin āal
Ki zirÀ bir daðı endiše oldı
Úırma saña devlet úarşu geldi
Ta'accül itme āaúın sen bu işi
Aúıtma gel gözün den úanlı yaşı
Gelüp saña yüzün gösterdi dilber
FedÀ úıl sen yoluşa cÀn ile ser
āoñı òayra delÀletdür bu işün
Bulursañ maúāaduñ òoş ola işün
Ki úalmaz bir úarÀra müşkil işler
Yetişür sÀ'ati devletle işler
Var imdi sen daðı óamd it şükr úıl
Kerim oldur Raóim oldur fikr úıl
O dem kim iresün òevú u āafÀya
āalavÀt vir Muóammed MuāùafÀ'ya

*

Bögrülce:

Dilerseñ kim cemÀlüñ ola tÀze
Varup 'arø eylegil óÀlüñi **bÀza**

Tüm yaratıkların dilinden anlayan kudretli hükümdar Süleyman (a.s), bögrülcenin bâza sevki ile şu neticeyi dile getirir: Şayet yüzünün güzelleşmesini arzu edersen halini bâza arz et. Allah bütün kerametleri Süleyman'a verdi. Dolayısıyla senin de talihin bögrülce ve bu peygamber gibi devlet ve izzetle olacaktır.

Ey fÀl ıssı işit imdi kelÀmı
Òaber virem saña diñle temÀmı
SüleymÀn'a ider fÀluñ delÀlet
Aña Óaú virdi çou dürlü kerÀmet
Senün de ùÀli'ün oñardı AllÀh
Var imdi eylegil sen şükru'llÀh

Eger niyyet seger ise rev'ân ol
Saña fetó oldı cümle âaàla âol
Eger maóbÿb [u] ma`şÿúdan âorarsun
Mur'âduñ ó'ââıl olur tiz görürsün
Daòı ol nesne kim ù'Àlib olurusun
Gice gündüz müd'âm Ànı görürsün
Mur'âduñ her ne ise saña ol Óaú
Vire All'Àh Te`'Àl'À cümle muùlau
Úaçan kim iresün öevú u âaf'Àya
âalav'Àt vir Muóammed Mu'âùaf'À'ya

*

Aòl'Ad:

Úulaú tut sözümü diñle server
Deveúuşı saña var gör ne söyler

Ahlat, Lût (a.s) ve kavminin başından geçenlere yönlendirirken, fal sahibinin melalet, ümitsizlik içerisinde olduğunu açıklar. Gam ve keder fal sahibinin yakasını bırakmaz. Düşmanların hainliği artmış, dostların sevgisi azalmıştır. Yine de ümitsiz olmamak ve her işi hayra yormak gereklidir.

Ey f'Àl ıssı bu niyyetden óaöer úıl
Yüri âabr eyle bu işden güöer úıl
Ümidüñ kes yüri terk it bu fikri
Ta'âadduí úıl Öud'À'ya eyle öikri
Te'âayyür buldı ù'Àli`üñ be-à'Àyet
Meger Óaú eyleye luuf-ı `in'Àyet
Bu işde çou mel'Àlet ola Àöir
âam u âuââa vü úayâu ola ô'Àhir
Ki düşmenler `ad'Àvet ide büny'Àd
Saña dostluú idenler olısar y'Àd
Velî bu iş için sen çekme teşviş
Ümmiddür ki âoñunda öayr ola iş
Budur sözüm saña direm ey Àdem
Úamusın ol bilür All'Àhü a`lem
Ne dem kim iresün öevú u âaf'Àya
âalav'Àt vir Muóammed Mu'âùaf'À'ya

*

Ahc:

Eger äabr eylerseñ òayr ola iş

Siàirciú úatına var çekme teşviş

Alıç da türlü kademelerden sonra İlyas (a.s)'a varıp, fal sahibinin murat ve maksuduna kavuşacağı, tevekkülle hareket etmesi gerektiği, hiç beklemediği yerlerden kendisine türlü ihsanların geleceği bilgilerini söyler.

Saña diñle irüşdi ulu devlet

Ne úutlu fÀluña geldi düşdi niyyet

Saña Óaú devleti erzÀni úıldı

MurÀduñ maúäyduñ hep cümle virdi

Eger niyyet sefer ise revÀn ol

Saña meftýó olupdur äaàla ãol

Daòı istedüğüñ gire eliñe

Ucundan düşmenüñ baarı deline

áaybdan äanmaduàñ yerden ey cÀn

Ôuhýr ide gele her dürlü iósÀn

Eger maóbýb ise oldı müyesser

Sa'Àdetlü olısar saña rehber

Tevekkül ol iresün sen murÀda

Vücýduñ äaà ola 'ömrüñ ziyÀde

Úaçan kim iresün öevú u äafÀya

äalavÀt vir Muóammed MuàüafÀ'ya

*

Limon:

MurÀda irgüriserdür seni Óaú

Naäiòatdur ne kim söylerse **Laúlaú**

Limon ise laklak ve İshak (a.s) yoluyla kişinin sağlık, ticaret, yolculuk, bereket gibi konulardaki beklentilerinin yerine geleceğini aktarır.

Ne gelmişdür gözet fÀluñı ey pír

İşit imdi nedür bu yolda tedbir

Ne kim niyyet ùutarsın ol viriser

MurÀduñ maúäyduñ saña iriser

Eger nefsüñ ise äaà selÀmet

Ye iç söyle hiç görme melÀlet

Bu niyyetüñ be-àÀyet òayrı çóudur

Taúdírdür işüñ nouâñı yoúdur
Eger òaste içün úılduñsa niyyet
Gide zaómeti òayra döne àÀyet
Sefer varısa yekdür āabr àÀyet
Kim olasın úamu yirde selÀmet
Uàurlanmış ya úaçmış ola niyyet
Girer eliñe aña çekme zaómet
Úaçan kim iresün òevú u āafÀya
āalavÀt vir Muóammed MuāuafÀ'ya

Sonuç

Netice olarak söylenebilir ki; Hurşidnâme’de harfler, meyveler, kuşlar, hayvanlar ve peygamberler yolu ile fal sahibinin gelecek ile ilgili beklenti ve meraklarına kavramlara ve şahıslara uygun yorumlar getirilmiştir. Meyve-peygamber (ile ehl-i beyt) beraberliğinde; meyvelerin şekli, lezzeti, halk arasındaki imaj ön plâna çıkmıştır. Yine peygamberlerin mucizeleri, başlarından geçen olaylar, kavimleriyle olan ilişkiler bu manzum fal kitabında dikkatle işlenmiştir. İncelememizde ikinci derecede öneme sahip olan yıldızlar ve hayvanlarla ilgili özellikler de aynı anlayış içerisinde ele alınmıştır. Özellikle halkın muhayyilesinde bırakılan iz ve bilgilere paralel yorumlar yapılmış, tavsiyelerde bulunulmuştur.

Genel olarak bu eserde meyvelerin dilinden gelecek ile ilgili beklenti ve bilgiler şunlardır:

- Sağlıkla ilgili meraklar ve beklentiler
- Zenginlikle ilgili merak ve beklentiler
- Makam ve mevki ile ilgili meraklar ve beklentiler
- Yolculukla ilgili meraklar ve beklentiler
- Dost ve düşmanlar ile ilgili meraklar ve beklentiler
- Sevgili ve dostlarla ilgili meraklar ve beklentiler
- Hüzün ve keder ile ilgili meraklar ve beklentiler
- Güzellik ile ilgili meraklar ve beklentiler
- Zahmet ve eziyet ile ilgili meraklar ve beklentiler
- Ömür ile ilgili meraklar ve beklentiler
- Ticaretle ilgili meraklar ve beklentiler
- Sırların paylaşımı ile ilgili meraklar ve beklentiler...

Niyet tutan kişilere genellikle hoş gidecek ve ferahlatıcı tahminler yapılırken, yine falnâmeye esas olan sevk tablosunda yer alan unsurların özelliklerine uygun olarak menfilikler ve kötümser tablolar da çizilmiştir.

KAYNAKÇA

- Aydın, Mehmet (1995); “Fal”, *DİA*, İstanbul, 1995, c.12, s.134.
- Çelebi, İlyas (1995); “İslâm’da Fal”, *DİA*, İstanbul, 1995, c.12, s.138-139.
- Duvarcı, Ayşe (1993); *Türkiye’de Falcılık Geleneği İle Bu konuda İki Eser*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993.
- Ertaylan, İsmail Hikmet (1951); *Falnâme*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1951.
- Sezer, Sennur (1998); *Osmanlı’da Fal ve Falnâmeler*, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1998.
- Sıdkî (H.1196); Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi, Orhan Bölümü No.950.